

ÕIGUSKANTSLER

KOOPIA

Teie

nr

Õiguskantsler /3.06.2006 nr 6-1/060699/0604309

Vastus pöördumisele spordiseaduse § 8 vastavusest põhiseadusele

Austatud

Pöördusite minu poole palvega kontrollida spordiseaduse (edaspidi SpS) § 8 vastavust põhiseadusele. Te leiaste oma pöördumises, et SpS §-s 8 sisalduv kodakondsusenõue on diskrimineeriv ning seetõttu põhiseadusega vastuolus. Samuti leiaste, et vahe tegemine nende alla 18-aastaste alaealiste vahel, kellel on mõne muu riigi kodakondsus ja nende alla 18-aastaste alaealiste vahel, kellel mõne muu riigi kodakondsust ei ole, on diskrimineeriv. Vastuseks Teie pöördumisele teatan järgmist.

SpS § 8 sätestab: „Rahvusvahelistel tiitlivõistlustel on Eesti rahvuskoondise koosseisus või individuaalselt õigus esineda Eesti kodanikel ja Eestis elavatel alla 18-aastastel alaealistel, kellel ei ole mõne muu riigi kodakondsust.”

1. Eelnevalt nähtub, et üldjuhul peab rahvusvahelistel tiitlivõistlustel Eestit esindav sportlane olema Eesti kodanik. Seega ei ole üldjuhul Eestis elavatel muu riigi kodanikel ega kodakondsuseta isikutel õigust Eestit rahvusvahelistel tiitlivõistlustel esindada.

Kuid sellest üldreeglist on tehtud üks erand. Rahvusvahelistel tiitlivõistlustel võib Eesti rahvuskoondise koosseisus või individuaalselt esineda ka Eestis elav alla 18-aastane alaealine, kellel ei ole mõne muu riigi kodakondsust. Seega on seadusandja cristanud alla 18-aastascid alaealisi, kellel ei ole mõne muu riigi kodakondsust ja alaealisi, kellel on mõne muu riigi kodakondsus.

Eristamise põhjus seisneb selles, et isik, kellel on mõne muu riigi kodakondsus, on ennast määratlenud mõne muu riigi kodanikuna ja omab seeläbi sidet mõne muu riigiga. Kodakondsuse seaduse § 1 lg 2 kohaselt ei või Eesti kodanik olla samal ajal mõne muu riigi kodakondsuses. Seega alaealine isik, kes on mõne muu riigi kodanik ei saa samal ajal taotleda Eesti kodakondsust. Seevastu isik, kellel ei ole ühegi riigi kodakondsust, ei oma sidet ühegi muu riigiga. Ning täiseahseks saades, on kodakondsuseta isikul võimalus soovi korral Eesti kodakondsust taotleda.

Möönan, et nii mõne muu riigi kodanik kui ka kodakondsuseta isik ei ole kumbki ennast määratlenud Eesti kodanikuna ega oma seetõttu ka kodakondsuse kaudu tekkivat sidet Eesti Vabariigiga. Just sel põhjusel ei ole ei Eestis elavatel muu riigi kodanikel ega ka kodakondsuseta

isikutel üldjuhul õigust Eesti rahvusvahelistel tiitlivõistlustel esindada. Erand alla 18-aastaste alaealiste kodakondsuseta isikute suhtes on tehtud põhjusel, et võimalus ennast iseseisvalt määratleda Eesti kodanikuna, tekib isikul alles 18-aastaseks saamisel.

Ehkki vähemalt 15-aastasel isikul on õigus Eesti kodakondsust taotleda, peab kodakondsuse saaduse § 31 kohaselt 15-18-aastasele alaealisele Eesti kodakondsuse andmiseks, taastamiseks või tema Eesti kodakondsusest vahastamiseks olema tema vanema, lapsendaja, eestkostja või eestkostjasutuse nõusolek. Seega tekib isikul reaalne võimalus iseseisvalt otsustada, millise riigiga ta ennast siduda tahab, alles 18-aastaseks saamisel.

Eeltoodust lähtudes leiab, et vahetegemine nende alla 18-aastaste alaealiste vahel, kellel on mõne muu riigi kodakondsus ja nende alla 18-aastaste alaealiste vahel, kellel mõne muu riigi kodakondsust ei ole, on põhjendatud.

2. SpS § 8 põhiseaduslikkuse kontrollimisel vajab täpsustamist, millised võistlused on rahvusvahelised tiitlivõistlused SpS § 8 mõttes.

Pöördusin antud küsimuses teabenõudega kultuuriministri poole. Oma vastuses minu pöördumisele selgitas kultuuriminister, et rahvusvahelised tiitlivõistlused SpS § 8 tähenduses on olümpiamängud, maailmameistrivõistlused ja Euroopa meistrivõistlused.

Kultuuriministri selgituste kohaselt eristab rahvusvahelisi tiitlivõistlusi teistest rahvusvahelistest võistlustest asjaolu, et võistluse võitja auks mängitakse selle riigi hümni, mille kodanik sportlane on ning heisatakse selle maa riigilipp. Minister märgib täiendavalt, et rahvusvahelistel tiitlivõistlustel rakendatav kodakondsuse nõue on rahvusvahelises spordi- ja olümpialiikumises väljakujunenud tava.

Seega kehtib SpS §-s 8 sätestatud kodakondsuse nõue üksnes olümpiamängudel, maailmameistrivõistlustel ja Euroopa meistrivõistlustel Eesti esindamise suhtes. Spordiseaduse § 8 ei sea ülejäänud siseriiklikel ja rahvusvahelistel võistlustel osalemise tingimuseks kodakondsuse nõuet.

3. Rahvusvahelistel tiitlivõistlustel esindab sportlane lisaks iseendale ka rahvusliku spordialaliidu kaudu Eesti riiki sõltumata sellest, kas sportlane esineb individuaalselt või rahvuskoondise koosseisus. Selle ilmeks näiteks on juba eespool väljatoodud asjaolu, et rahvusvahelistel tiitlivõistlustel mängitakse nii võistkondliku kui ka individuaalse võistluse võitja auks selle riigi hümni, mille kodanik sportlane on ning heisatakse selle maa riigilipp.

Samuti ei ole erisusi sportlaste registreerimisel individuaalsetele ja võistkondlikele rahvusvahelistele tiitlivõistlustele. Mõlemal juhul registreerivad sportlasi rahvuslikud spordialaliidud/föderatsioonid ning kõik sportlased esindavad rahvuslikku spordialaliitu/föderatsiooni, sealhulgas ka isikliku õiguse alusel kvalifitseerinud (isikud, kes on täitnud teatud kriteeriumid või nõuded n. ELO reiting males) sportlased.

Kodakondsuse nõuet ei ole kehtestatud nendel siseriiklikel või rahvusvahelistel võistlustel osalemiseks, kus sportlane esindab oma spordiklubi. Spordiklubi esindamisel ei eeldata, et sportlane on selle riigi kodanik, kus esindatav spordiklubi registreeritud on. Rahvusvahelises spordiliikumises on välja kujunenud tava, et spordiklubisid võivad esindada ka teiste riikide kodanikud. See on paljude spordialade puhul rahvusvaheliselt laialt levinud praktika. Spordiklubi esindamisel ei esinda sportlane riiki ning seetõttu ei eeldata isiku tugevat sidet konkreetse riigiga.

4. Kodakondsuse nõue on sätestatud ka Olümpiahartas¹, mis on järgimiseks kohustuslik kõigile olümpialiikumises osalejatele. Olümpialiikumises osalevad rahvusvahelised spordialaliidud, rahvuslikud olümpiakomiteed ja teised organisatsioonid, kes on tunnustatud Rahvusvahelise Olümpiakomitee poolt.

Olümpiaharta p 46 „Võistlejate kodakondsus” sätestab:

„1 Iga olümpiamängudel võistleja peab olema teda üles andva rahvusliku olümpiakomitee maa kodanik.

2 Kõik vaidlused, mis on seotud selle maa kindlaksmääramisega, mida võistleja võib esindada olümpiamängudel, lahendab ROK-i Täitevkomitee.”²

Eelnevast nähtub, et kodakondsuse nõue kehtiks olümpiamängudel osalevate sportlaste suhtes ka juhul, kui vastav nõue Eesti spordiseaduses puuduks. Seejuures kehtib kodakondsuse nõue olümpiamängudel nii individuaalselt kui ka rahvuskoondise koosseisus osalevate sportlaste suhtes. Olümpiahartas sisalduv kodakondsuse nõue kinnitab, et rahvusvahelises olümpialiikumises on välja kujunenud seisukoht, et olümpiamängudel esindab sportlane lisaks iseendale ka riiki.

5. Kodakondsustingimus on praktikas ka ainus kriteerium, mille põhjal spordivõistlustel rahvusriiklikku esindatust saab üldse tuvastada. Ei ole ju mõeldav, et selline tuvastamine olcks tulemuslik näiteks pelgalt sportlase ütluste alusel.

Kodakondsuse piirang ei ole ka toime iseloomu poolest rahvusvahelistel tiitlivõistlustel osalemise võimalust absoluutselt välistav. Asjaosalise huvi korral on võimalik taotleda Eesti kodakondsust naturalisatsiooni korras. Mitmed Eesti rahvusvahelistel tiitlivõistlustel esindavad sportlased on naturalisatsiooni korras Eesti kodakondsuse ka saanud.

6. Kodakondsuse tingimuse seadmise lubatavust rahvuskoondiste liikmete suhtes on Euroopa Liidu õiguse seisukohast analüüsinud ka Euroopa Kohus. Ehkki alltoodud lahendid pärinevad Euroopa Kohtu varasemast praktikast, on nendes väljendatud seisukohad aktuaalsed ka käesoleval hetkel, kuna kohus ei ole oma seisukohti kodakondsuse tingimuse seadmise osas oma hilisema praktika käigus korrigeerinud.

Kodakondsuse tingimuse seadmist rahvuskoondise liikmete suhtes puudutavad kaks Euroopa Kohtu lahendit – *Walrave kohtuasi*³ ning *Donà kohtuasi*.⁴ Euroopa Kohus andis neis kaasustes mitmed olulised tõlgendused ühenduse õiguse kohaldatavusest spordi valdkonnas. Kokkuvõtvalt võib nende põhjal järeldada, et kodakondsuse tingimuse seadmist rahvuskoondiste või meeskondade liikmete suhtes ei saa pidada diskrimineerimiseks. Kohus leidis, et tegemist on puht spordi küsimusega, millel ei ole puutumust majandustegevusega, kus diskrimineerimiskelud kehtivad.⁵

¹ Kätesaadav www.eok.ee.

² Vt samuti märkus tärniga (*) "Ametlikud selgitused ja täiendused reeglile 46" punktid 1-4.

³ Case 36/74 *Walrave und Koch vs. Union Cycliste Internationale*, 1974.

(http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61974J0036) (v.1 ka Euroopa Kohtu lahendid II, Tallinn 2003 lk 74 – 88)

⁴ Case C-13/76 *Donà vs. Mantero*, 1976

(http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61976J0013)

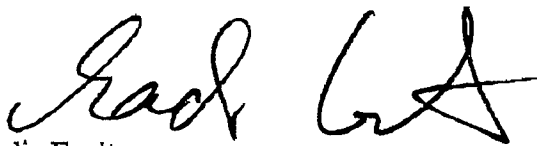
⁵ Kohus leidis oma otsuse p-dcs 1 ja 2 järgmist:

Eelnevast nähtub muuhulgas, et Euroopa Kohus on mõõnnud, et kodakondsusnõude rakendamine rahvuskoondise liikmetele on rahvusvahelises spordiliikumises väljakujunenud tava, mis tuleneb spordi olemusest.

7. Kokkuvõttes leian, et rahvusvahelises olümpia- ja spordiliikumises on välja kujunenud tava, mille kohaselt rahvusvahelistel tiitlivõistlustel eeldatakse sportlase seotust esindatava riigiga kodakondsuse kaudu. Nimetatud põhimõte on sätestatud ka olümpiahartas.

Eeltoodust lähtudes leian, et SpS § 8 ei ole vastuolus põhiseadusega, sest õigus esineda rahvusvahelistel tiitlivõistlustel Eesti rahvuskoondise koosseisus või individuaalselt ei ole oma olemuse tõttu igapäevase põhioigus, vaid Eesti kodaniku õigus.

Lugupidamisega

Madis Ernits
Õiguskantsleri asetäitja-nõunik
Õiguskantsleri ülesannetes

Andres Aru 693 8433
E-post: andres.aru@oiguskantsler.ee

" 1. Ühenduse eesmärke silmas pidades on spordiga tegelemine ühenduse õigusega reguleeritav ainult niivõrd, kui võrd, kui võrd see kujutab endast majandustegevust asutamislepingu artikli 2 tähenduses.

2. Asutamislepingu artiklites 7, 48 ja 59 sisalduv kodakondsusel põhineva diskrimineerimise keeld ei mõjuta spordimeeskondade, eelkõige rahvusmeeskondade moodustamist, mis on puhtalt sportliku huvi küsimus ning millel ei ole mingit seost majandustegevusega".